

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΔΕΥΤΕΡΑ 12 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. Κόμμα Γ. Θεοτόκη
- β. Διχοτόμηση του χαρτονομίσματος
- γ. Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πληροφορία και δίπλα του τη λέξη **Σωστό**, αν η πληροφορία είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πληροφορία είναι λανθασμένη:

- α. Η ενσωμάτωση των Ιονίων Νήσων στην Ελλάδα έγινε το 1881.
- β. Στη Β' Εθνοσυνέλευση του Άστρους συγκροτήθηκαν δύο ισχυρά κόμματα, των προκρίτων και των κλεφτοκαπεταναίων.
- γ. Με το Σύνταγμα του 1927 στη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας τοποθετήθηκε βασιλιάς.
- δ. Στην Εθνοσυνέλευση του 1843-1844, στην τρίτη φάση της αντιδικίας αυτοχθόνων-ετεροχθόνων το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στο θέμα των όρων εκλογής των βουλευτών.
- ε. Στις 14 Φεβρουαρίου 1913 αφαιρέθηκαν από το φρούριο της Σούδας οι σημαίες των Μ. Δυνάμεων και της Τουρκίας.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποια ήταν η δομή και η οργάνωση του κόμματος των Φιλελευθέρων κατά την περίοδο 1910-1912;

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Ποιο ήταν το έργο που επιτέλεσε η πρώτη Κυβέρνηση της Κρητικής Πολιτείας;

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

- α. στη δημιουργία του προσφυγικού συνοικισμού της Ερμούπολης της Σύρου κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης (μονάδες 15) και
- β. στους λόγους που οδήγησαν στην ανάδειξη της Σύρου σε ισχυρό ναυτιλιακό κέντρο μετά την Επανάσταση του 1821 (μονάδες 10).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Οι πρώτοι φυγάδες εις την άλλοτε έρημον ταύτην ακτήν της Σύρου ήσαν οι Κυδωνιείς. Ηκολούθησαν οι Χίοι [...], Σμυρναίοι, Κρήτες, Θεσσαλοί, Μακεδόνες και άλλοι. Ενταύθα κατέφυγε και μέγα πλήθος προσφύγων εκ της Τήνου, ιδίως μετά την πανώλη, ως και εξ άλλων γειτονικών νήσων.

Οι ευρόντες άσυλον εις την Σύρον συγκατέλεγοντο μεταξύ των πτωχοτέρων, διότι οι πλούσιοι συνήθως κατέφευγον εις τας Ιονίους νήσους και εις την Ευρώπην. Μετ' ολίγον όμως, ότε κατενόθη η σπουδαιότης του λιμένος της νήσου δια την διεξαγωγήν του εμπορίου της Ανατολής, ήρχισαν να προσφεύγουν και πλούσιοι ομογενείς [...]

Οι εντόπιοι γενικώς εφέροντο προσηνώς* προς τους πρόσφυγας και ετήρουν μάλλον επιφυλακτικήν στάσιν απέναντι αυτών, διότι ενόμιζον, ότι ούτως απέφευγον την σύγκρουσιν είτε προς την ελληνικήν είτε προς την τουρκικήν κυβέρνησιν. Παρά ταύτα όμως [...], ανησύχουν εκ της διαρκούς προσελεύσεως και συσσωρεύσεως των προσφύγων εις την παραλίαν της νήσου. [...] Η αμφίροπος όμως στάσις των καθολικών κατά τας αρχάς της ελληνικής επαναστάσεως, ως και αι δια κτηματικούς λόγους κυρίως εγεργείσαι εν Σύρω έριδες μεταξύ εντοπίων και προσφύγων, ανέξεσαν** [...] την από αιώνων υπολανθάνουσαν θρησκευτικήν διαίρεσιν των κατοίκων.

Πραγματικώς οι πρόσφυγες ελθόντες εγκατεστάθησαν εις γαίας καλλιεργημένας και ακαλλιεργήτους, αι οποία ήσαν και οι περισσότεραι, ανηκούσας εις τους εντοπίους. [...] Το ότι εσημειώθησαν επεισόδια μεταξύ γηγενών και προσφύγων δια κτηματικούς λόγους δεν είναι διόλου άξιον απορίας.

* *προσηνώς*: με καλοσύνη

** *ανέξεσαν*: αναζωπύρωσαν

Απόστολος Βακαλόπουλος, *Πρόσφυγες και Προσφυγικόν Ζήτημα κατά την Επανάστασιν του 1821*, Θεσσαλονίκη 1939, σελ. 68-69 (διασκευή).

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Σε ζηλευτή θέση, πάνω στο σταυροδρόμι των θαλάσσιων δρόμων που συνδέουν την Κωνσταντινούπολη, τη Σμύρνη, τη Θεσσαλονίκη ή τη Μαύρη Θάλασσα με τα μεγάλα λιμάνια της δυτικής Μεσογείου, στο περιθώριο των συγκρούσεων του μεγάλου πολέμου, καθώς, επειδή οι κάτοικοι της άνω Σύρου ήταν καθολικοί, το νησί τελούσε υπό γαλλική προστασία κατά τη διάρκεια έναρξης του αγώνα, η πόλη του Ερμού θα γίνει, μέσα σε λίγα χρόνια, το σημαντικότερο κέντρο του εμπορίου του Αρχιπελάγους (Αιγαίου).

Χριστίνα Αγριαντώνη, *Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης τον 19ο αιώνα*, Αθήνα 1986, σελ. 84 (διασκευή).

ΘΕΜΑ Δ1

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να παρουσιάσετε:

α. τον ρόλο του Κ. Κωνσταντινίδη στον αγώνα για τη δημιουργία μιας αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας (μονάδες 11) και

β. τη στάση του Ελ. Βενιζέλου σχετικά με τις εθνικές διεκδικήσεις των Ποντίων και την αντίθεσή τους σ' αυτή κατά την περίοδο διεξαγωγής του Συνεδρίου Ειρήνης στο Παρίσι (μονάδες 14).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Οι προπολεμικές δεσμεύσεις των νικητριών Δυνάμεων περί εφαρμογής της αρχής της αυτοδιάθεσης ως βάσης για την αναδιοργάνωση του μεταπολεμικού κόσμου δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για τη διατύπωση κάθε είδους εθνικών διεκδικήσεων. Επιπλέον, το ελληνικό κράτος είχε βρεθεί στην πλευρά των νικητών εν αντιθέσει με την ηττημένη Οθωμανική Αυτοκρατορία. Οι [...] εξελίξεις αυτές δημιούργησαν στον Κωνσταντινίδη την αίσθηση του επείγοντος: «Συστάσει υψηλών φιλικών κύκλων δυναμένων ως εκ της θέσεώς των να γνωρίζωσι την εν γένει κατάστασιν, έκρινα καλόν να συγκαλέσω 22 Ιανουαρίου / 4 Φεβρουαρίου 1918 το Παμποντιακόν Συνέδριον εν Μασσαλία. [...]». Τα πράγματα για τον Κωνσταντινίδη ήταν ξεκάθαρα: οποιαδήποτε περαιτέρω καθυστέρηση της έναρξης των εργασιών του παμποντιακού συνεδρίου μεγιστοποιούσε τον κίνδυνο να μείνει η ποντιακή περιοχή εκτός νυμφώνος κατά τον τελικό διακανονισμό των εκκρεμών πολεμικών ζητημάτων.

Ελευθερία Κυφονίδου, *Ποντιακό Ζήτημα: Στρατηγικές επιλογής και αδιέξοδα, 1917-1922*, Ιωάννινα 2022, σελ. 72 (διασκευή).

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Οι εδαφικές διεκδικήσεις της Ελλάδας διατυπώθηκαν αναλυτικά στο υπόμνημα που υπέβαλε ο Βενιζέλος προς τη Συνδιάσκεψη στις 17/30 Δεκεμβρίου 1918. [...] Αναγνωρίζοντας τις αντικειμενικές δυσχέρειες που προέκυπταν λόγω της γεωγραφικής απομόνωσής του από τις υπόλοιπες περιοχές με πυκνό ελληνικό πληθυσμό, ο Βενιζέλος απέφυγε να διατυπώσει διεκδικήσεις για τον Πόντο. Η Ελλάδα, ακόμα και αν εξασφάλιζε τη συγκατάθεση των Μεγάλων Δυνάμεων, δεν ήταν σε θέση να παρέμβει στρατιωτικά στην περιοχή προκειμένου να επιβάλει με τη δύναμη των όπλων, εάν αυτό απαιτούνταν, τη θέλησή της. Ταυτόχρονα, δεδομένου ότι σοβαρές αμφιβολίες εκφράζονταν για τη δυνατότητα των Ποντίων να αντιμετωπίσουν μόνοι τους ενδεχόμενες τουρκικές πιέσεις, ο Βενιζέλος απέρριψε και τη λύση της ίδρυσης ανεξάρτητου ποντιακού κράτους. Εισηγήθηκε, ωστόσο, την ενσωμάτωση του Πόντου [...] στη νεοσυσταθείσα Αρμενική Δημοκρατία, στο πλαίσιο της οποίας εικαζόταν ότι οι Έλληνες θα απολάμβαναν πλήρους ισονομίας και ισοπολιτείας, διασφαλίζοντας έτσι τη συνέχιση της παρουσίας τους και την ευημερία τους στις πατρογονικές τους εστίες.

Αντώνης Κλάφης, « Στο κλουβί της Ελλάδος της στενής μας κλεισμένοι»: *Πολιτική και διπλωματία της ελληνικής εθνικής ολοκλήρωσης, 1821-1923*, Αθήνα 2019, σελ. 297, 300.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Στις αρχές Φεβρουαρίου 1919, αναπτύσσοντας ο Βενιζέλος στο Ανώτατο Συμβούλιο τις ελληνικές διεκδικήσεις, εξέφρασε την αντίθεσή του για τη δημιουργία Ποντιακής Δημοκρατίας και υποστήριξε την ένταξη της Τραπεζούντας στο Αρμενικό κράτος [...]. Όπως ήταν φυσικό όμως προκάλεσε και πάλι αντιδράσεις των Ποντίων, που στην Κωνσταντινούπολη εκδηλώθηκαν με την υποβολή υπομνημάτων προς τους αρμοστές των Δυνάμεων, στα οποία επαναλάμβαναν το αίτημα της ενώσεως με την Ελλάδα ή τουλάχιστον της δημιουργίας «Ελληνικής Δημοκρατίας του Πόντου».

Έφη Αλλαμανή και Κρίστα Παναγιωτοπούλου, « Το ζήτημα του Πόντου» στο: *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμος ΙΕ', Αθήνα 1978, σελ. 113 (διασκευή).

Απαντήσεις

ΘΕΜΑ Α1

A. Διαλλακτικό, αντιβενιζελικό κόμμα υπό το Γεώργιο Θεοτόκη, πιο μετριοπαθές από τα άλλα δύο αντιβενιζελικά κόμματα, το «Ραλλικό» και το «Εθνικό κόμμα» του Κυριακούλη Μαυρομιχάλη. Επιζητούσε να διορθώσει αυτά που θεωρούσε λάθη των Φιλελευθέρων. Συμφωνούσε με την πάση θυσία αύξηση των εξοπλισμών και ζητούσε φορολογικές ελαφρύνσεις για τους μικροεισοδηματίες. Από το Κίνημα στο Γουδί έως τη συνταγματική κρίση του 1915, είχε μεταξύ των υπολοίπων αντιβενιζελικών κομμάτων (Ραλλικό κόμμα, Εθνικό κόμμα) τη μεγαλύτερη εκλογική βάση και ήταν ο πυρήνας των Αντιβενιζελικών.

B. Το Μάρτιο του 1922 τα δημοσιονομικά δεδομένα έφτασαν σε πλήρες αδιέξοδο το οποίο αντιμετωπίστηκε με έναν απρόσμενο τρόπο. Λίγους μήνες πριν από την κατάρρευση του ελληνικού μετώπου στην Μικρά Ασία, η ελληνική κυβέρνηση προέβει σε ένα πρωτότυπο εσωτερικό αναγκαστικό δάνειο ,με διχοτόμηση του χαρτονομίσματος. Το αριστερό μέρος εξακολουθούσε να κυκλοφορεί στο 50% της αναγραφόμενης αξίας, ενώ το δεξιό ανταλλάχτηκε με ομολογίες του δημοσίου. Η επιχείρηση στέφθηκε από επιτυχία, το κράτος απέκτησε 1200000000 δραχμές και το πείραμα επαναλήφτηκε το 1926. (Φυσικά, ο νομισματικός αυτός ελιγμός δεν στάθηκε ικανός να προλάβει τη μικρασιατική καταστροφή και τις βαρύτατες συνέπειες της).

Γ. Η ελληνική κυβέρνηση, μπροστά στο τεράστιο έργο της περίθαλψης και αποκατάστασης των προσφύγων που έπρεπε να αναλάβει, ζήτησε τη βοήθεια της Κοινωνίας των Εθνών (ΚΤΕ). Με πρωτοβουλία της ΚΤΕ, το Σεπτέμβριο του 1923 ιδρύθηκε ένας αυτόνομος οργανισμός με πλήρη νομική υπόσταση, η «Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων» (ΕΑΠ), με έδρα την Αθήνα. Βασική αποστολή της ήταν να εξασφαλίσει στους πρόσφυγες παραγωγική απασχόληση και οριστική στέγαση. Η ΕΑΠ λειτούργησε μέχρι το τέλος του 1930. Με ειδική σύμβαση μεταβίβασε στο ελληνικό δημόσιο την περιουσία της, καθώς και τις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει απέναντι στους πρόσφυγες.

ΘΕΜΑ Α2

A. ΛΑΘΟΣ

B. ΣΩΣΤΟ

Γ. ΛΑΘΟΣ

Δ. ΣΩΣΤΟ

Ε. ΣΩΣΤΟ

ΘΕΜΑ Β1

ΣΧ.ΒΙΒΛΙΟ ΣΕΛ 91-92 «Όσον αφορά... άλλο κόμμα»

ΘΕΜΑ Β2

ΣΧ.ΒΙΒΛΙΟ ΣΕΛ 208 ΟΛΗ Η ΕΝΟΤΗΤΑ 2

ΘΕΜΑ Γ1

Στη διάρκεια της επανάστασης του 1821 σημειώθηκαν μετακινήσεις ελληνικών πληθυσμών από διάφορα μέρη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας προς την επαναστατημένη Ελλάδα. Η Μικρά Ασία, ο Ελλαδικός ηπειρωτικός χώρος και τα νησιά του Αιγαίου αποτέλεσαν χώρους προέλευσης των μεταναστευτικών ρευμάτων. Συνέπεια αυτών των μετακινήσεων αποτέλεσε και η δημιουργία της Ερμούπολης στη Σύρο, η οποία μετεπαναστατικά εξελίχθηκε σε αξιόλογο ναυτικό κέντρο.

A) Αξίζει να δούμε αναλυτικότερα τη δημιουργία του συγκεκριμένου προσφυγικού συνοικισμού. Αποτελεί αντιπροσωπευτικό παράδειγμα ίδρυσης και εξέλιξης ενός αυτοτελούς και ακμαίου προσφυγικού συνοικισμού κατά τη διάρκεια της επανάστασης ο οποίος βασίστηκε στην πρωτοβουλία των οικιστών του, χωρίς κυβερνητική αρωγή. Η περιοχή, που το 1825 πήρε το όνομα Ερμούπολη από τους πρόσφυγες οικιστές της, άρχισε να συγκεντρώνει από το 1821 έως το 1824 Έλληνες πρόσφυγες απ' όλα τα μέρη της Ελλάδας, Μικρασιάτες, Ψαριανούς, Κρήτες και κυρίως Χίους. Το παράθεμα του Απ. Βακαλόπουλου «Πρόσφυγες και προσφυγικόν ζήτημα κατά την επανάστασιν του 1821» διευκρινίζει ότι οι πρώτοι που κατέφθασαν στο νησί ήταν οι Κυδωνιείς και ακολούθησαν οι Χίοι, Σμυρναίοι, Κρήτες, Θεσσαλοί, Μακεδόνες και άλλοι. Εκτός από τους παραπάνω, στη Σύρο βρήκαν «καταφύγιο» μεγάλο πλήθος προσφύγων από την Τήνο, ιδιαίτερα μετά την εκδήλωση τη επιδημίας της πανώλης, και από άλλα γειτονικά νησιά. Μάλιστα, οι προαναφερθέντες πληθυσμοί άνηκαν στα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα, καθώς οι πλούσιοι / εύρωστοι προτίμησαν τα Ιόνια νησιά και την Ευρώπη ως νέο τόπο εγκατάστασης.

Η συμφύση που είχε επέλθει στα γειτονικά νησιά, η θέση του λιμανιού και η ουδέτερη στάση που τηρούσε το νησί στα πρώτα χρόνια της Επανάστασης προκάλεσαν την αθρόα προσέλευση. Τη σπουδαιότητα του λιμανιού για το εμπόριο της Ανατολής αντιλήφθηκαν αργότερα και οι πλούσιοι ομογενείς, με αποτέλεσμα τη σταδιακή προσέλευσή τους στο νησί, σύμφωνα με την πρώτη πηγή.

Οι ντόπιοι Συριανοί κατοικούσαν στην Άνω Σύρο, μακριά από την παραλία, στην οποία συγκεντρώθηκαν οι νεοφερμένοι. Μάλιστα στο παράθεμα του Βακαλόπουλου αναφέρεται ότι οι πρώτοι συμπεριφέρονταν με καλοσύνη στους δεύτερους και τηρούσαν κάπως επιφυλακτική στάση απέναντι τους, διότι πίστευαν ότι με αυτόν τον τρόπο απέφευγαν τυχόν συγκρούσεις είτε με την ελληνική είτε με την τουρκική κυβέρνηση.

Σύντομα, όμως, η αυξημένη προσέλευση προσφύγων προκάλεσε την επιφυλακτικότητα και στη συνέχεια τις αντιδράσεις των ντόπιων κυρίως λόγω των κτηματικών διαφορών. Το προαναφερθέν κείμενο επιβεβαιώνει την ανησυχία των αυτοχθόνων λόγω της διαρκούς προσέλευσης και της συγκέντρωσης των προσφύγων στην παραλία του νησιού. Ειδικότερα, αυτοί εγκαταστάθηκαν σε κτήματα καλλιεργημένα ή ακαλλιεργητά, από τα οποία η πλειονότητα άνηκε στους ντόπιους. Ήταν, συνεπώς, αναμενόμενο να εκδηλωθούν ακόμη και επεισόδια μεταξύ των δύο ομάδων, αυτοχθόνων και προσφύγων.

Τη διάσταση υποδαύλιζε επιπλέον η διαφορά δόγματος μεταξύ των καθολικών ντόπιων και των ορθοδόξων προσφύγων. Στον συγκεκριμένο παράγοντα έντασης αναφέρεται και η πρώτη πηγή, με τη διευκρίνιση ότι η αμφιλεγόμενη στάση των καθολικών στην αρχή της ελληνικής επανάστασης σε συνδυασμό με τις συγκρούσεις που προκλήθηκαν λόγω των κτηματικών διαφορών αναζωπύρωσαν την υπολανθάνουσα θρησκευτική διαμάχη των κατοίκων.

B) Στο Ελληνικό κράτος στη θέση των παλιών κέντρων που παρήκμασαν αναδείχθηκαν νέα. Το πιο σημαντικό απ' αυτά ήταν η Σύρος η οποία στη διάρκεια της επανάστασης δέχθηκε κύματα προσφύγων κυρίως από τη Χίο, όπως προαναφέρθηκε.

Η στρατηγική θέση του νησιού, στο κέντρο του Αιγαίου και πάνω ακριβώς στις διαδρομές που συνέδεαν τα Στενά και την Μαύρη Θάλασσα με τους Μεσογειακούς δρόμους του εμπορίου, συνέβαλε στη δημιουργία ισχυρότατου- όχι μόνο για τα ελληνικά μέτρα- ναυτιλιακού κέντρου. Τη σπουδαιότητα της θέσης της Σύρου για το εμπόριο της εποχής επισημαίνει και το παράθεμα της Χριστίνας Αργιαντώνη «Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης τον 19^ο αιώνα» («Σε ζηλευτή... Μεσογείου...»). Συμπληρωματικά επισημαίνεται ότι το ειδικό καθεστώς υπό το οποίο τελούσε το νησί κατά την έναρξη της Επανάστασης, δηλαδή η προστασία των Γάλλων λόγω του καθολικού δόγματος των ντόπιων, αποτέλεσε ευνοϊκό παράγοντα ανάδειξής του στο «σημαντικότερο κέντρο του εμπορίου του Αρχιπελάγους».

Στην ανάπτυξη αυτή σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε και η δυναμική παρουσία και δραστηριότητα των ελληνικών παροικιών στα κυριότερα εμπορικά κέντρα της περιοχής: στα λιμάνια της Νότιας Ρωσίας, στις εκβολές του Δούναβη, στην Κωνσταντινούπολη, στη Σμύρνη και αργότερα στην Αίγυπτο.

ΘΕΜΑ Δ1

A) Το ζήτημα της δημιουργίας μίας αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας διατυπώθηκε από διάφορες πλευρές τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά την λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Στην Ευρώπη πρωτεργάτης του αγώνα ήταν ο Κ. Κωνσταντινίδης από την Μασσαλία.

Σύμφωνα με το πρώτο δοθέν ιστορικό παράθεμα της Ελευθερίας Κυφονίδου από το σύγγραμμά της «Ποντιακό ζήτημα: Στρατηγικές επιλογής και αδιέξοδα 1917-1922» αυτό που καταρχάς γέννησε τις ελπίδες για τη διατύπωση κάθε λογής εθνικών διεκδικήσεων και από την πλευρά των Ελλήνων ήταν οι υποσχέσεις των δυνάμεων της Αντάντ για εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης των λαών (εξαγγελίες του προέδρου Ουίλσον των Η.Π.Α.) ως βάση οργάνωσης του κόσμου μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Επιπρόσθετα, οι Έλληνες προσδοκούσαν σε ευνοϊκή μεταχείριση εφόσον είχαν, σε αντίθεση με την Οθωμανική Αυτοκρατορία, συμπράξει με τη νικήτρια Συμμαχία- την Αντάντ- του πολέμου.

Κατά συνέπεια, ο Κωνσταντινίδης προέβη σε μία σειρά ενεργειών για την ευόδωση του ζητήματος: με διαδοχικά υπομνήματα ενημέρωνε τις συμμαχικές δυνάμεις για την τραγική κατάσταση που επικρατούσε στον Πόντο. Ο ίδιος επίσης, τύπωσε και κυκλοφόρησε χάρτη που όριζε τα σύνορα της προτεινόμενης ποντιακής δημοκρατίας. Αυτό το χάρτη τύπωσε και κυκλοφόρησε και σε απλό σχήμα ταχυδρομικού δελτίου (κάρτ-ποστάλ) με γραπτό κείμενο στα Γαλλικά: «Πολίτες του Πόντου ξεσηκωθείτε, θυμίστε στα Φιλελεύθερα έθνη τα ύψιστα δικαιώματα σας για τη ζωή και την ανεξαρτησία» Η Ρωσική επανάσταση ξεσήκωσε τους Έλληνες του Πόντου για τον δικό τους εθνικό αγώνα.

Όπως πληροφορούμαστε από το πρώτο παράθεμα, ο Κωνσταντινίδης συναισθανόμενος την κρισιμότητα των περιστάσεων και ύστερα από ενημέρωση που έλαβε από «υψηλούς φιλικούς κύκλους» συγκάλεσε στις 22 Ιανουαρίου/4 Φεβρουαρίου του 1918 το πρώτο Παν-ποντιακό Συνέδριο στη Μασσαλία, διότι φοβούνταν το ενδεχόμενο να μείνει ο Πόντος εκτός «των τελικών διακανονισμών των εκκρεμών πολιτικών ζητημάτων». Μάλιστα, ο ίδιος ο Κωνσταντινίδης με τηλεγράφημα που έστειλε στον Τρότσκι ζήτησε επίσημα την υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης στον Ποντιακό αγώνα για αυτοδιάθεση.

Δ1B)

Η κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου ήταν αρχικά σύμφωνη με τον αγώνα και τις εθνικές διεκδικήσεις των Ποντίων. Στο συνέδριο Ειρήνης όμως στο Παρίσι, που άρχισε τον Δεκέμβριο του 1918, ο Ελ. Βενιζέλος πείστηκε από τις συμμαχικές δυνάμεις και δεν συμπεριέλαβε τον Πόντο στο φάκελο των ελληνικών διεκδικήσεων. Οι θέσεις του Ελ. Βενιζέλου ως προς το ζήτημα παρουσιάζονται αναλυτικότερα στο κείμενο Β από τον Αντ. Κλάψη. Ο Βενιζέλος παρουσίασε τις εδαφικές διεκδικήσεις της Ελλάδας στις 17/30 Δεκεμβρίου 1918, με υπόμνημα προς τη Συνδιάσκεψη της Ειρήνης. Θεωρούσε πως η περιοχή του Πόντου ήταν απομακρυσμένη από άλλες περιοχές με ελληνικό πληθυσμό και πως η Ελλάδα δεν θα ήταν ικανή να διεκδικήσει και να επιβάλει τις επιδιώξεις της με στρατιωτικές επιχειρήσεις, ακόμα και αν είχε εξασφαλίσει τη σύμφωνη γνώμη των Μεγάλων Δυνάμεων. Παράλληλα, ο Βενιζέλος τάχθηκε ενάντια στην ίδρυση Ποντιακού κράτους, καθώς υπήρχαν σοβαρές επιφυλάξεις ως προς το αν μπορούσαν οι ίδιοι οι Πόντιοι να αντιμετωπίσουν τις πιέσεις των Τούρκων. Έτσι, παρά τις έντονες διαμαρτυρίες των Ελλήνων του Πόντου, ο Βενιζέλος συμφώνησε να παραχωρηθεί η περιοχή στην υπό ίδρυση Αρμένικη Δημοκρατία, όπου και μέσα σε συνθήκες ισονομίας και ισοπολιτείας, θα μπορούσαν να συνεχίσουν να διαμένουν στις περιοχές τους και να προοδεύουν. Οι θέσεις του Βενιζέλου εκφράστηκαν και τον Φεβρουάριο του 1919 στο Ανώτατο Συμβούλιο, όπου και εξέφρασε την αντίθεση του στη δημιουργία Ποντιακής Δημοκρατίας και τάχθηκε υπέρ της ενσωμάτωσης της περιοχής της Τραπεζούντας στο Αρμενικό κράτος.

Η πρόταση του Ελ. Βενιζέλου προκάλεσε μεγάλη απογοήτευση στους Έλληνες του Πόντου, οι οποίοι στα διάφορα συνέδρια που πραγματοποιήσαν στο Μπανού, στο Κρασνοντάρ, στο Βατούμ και στη Μασσαλία, διαμαρτυρήθηκαν έντονα για τη στάση της ελληνικής κυβέρνησης. Μάλιστα, στο κείμενο Γ, η Έφη Αλλαμάνη και η Κρίστα Παναγιωτοπούλου τονίζουν πως οι αντιδράσεις έλαβαν χώρα και στην Κωνσταντινούπολη από όπου και οι Πόντιοι απέστειλαν υπομνήματα προς τις αρμοστικές αρχές των ευρωπαϊκών δυνάμεων στα οποία ζητούσαν την Ένωση του Πόντου με την Ελλάδα ή τη δημιουργία «Ελληνικής Δημοκρατίας του Πόντου». Πολλά ποντιακά σωματεία έστειλαν τηλεγραφήματα στο Παρίσι για να μεταπείσουν τον πρωθυπουργό (Βενιζέλο), τον οποίο επισκέφθηκε μάλιστα τον Απρίλιο του 1919 ο

μητροπολίτης Χρύσανθος. Μετά από διεξοδική ενημέρωση που έλαβε ο Έλληνας πρωθυπουργός από τον Χρύσανθο, για το Ποντιακό Ζήτημα, αποφάσισε να ενισχύσει τις προσπάθειες των Ποντίων και έδωσε την έγκρισή του στον Μητροπολίτη να συνεχίσει την προσπάθεια ενημέρωσης όλων των πολιτικών που έλαβαν μέρος στη Συνδιάσκεψη.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ 2023

Τα θέματα των Πανελλαδικών Εξετάσεων του μαθήματος της Ιστορίας Προσανατολισμού απευθύνονταν σε καλά προετοιμασμένους υποψήφιους, εξοικειωμένους με τις απαιτήσεις της εξέτασης του μαθήματος. Κάλυπταν -κατά το δυνατόν- όλο το φάσμα της εξεταστέας ύλης και θεωρούνται αναμενόμενα αν και απαιτητικά.

Η πρώτη ομάδα ερωτήσεων – κλειστού τύπου και σύντομης ανάπτυξης- ήταν διατυπωμένη με σαφήνεια και χωρίς απαιτήσεις συνδυαστικού χαρακτήρα.

Η δεύτερη ομάδα ερωτήσεων που συνοδεύονται από πηγές ήταν επίσης σαφώς διατυπωμένη, είχαν συνδυαστικό χαρακτήρα (το θέμα Γ1 απαιτούσε συνδυασμό ενοτήτων από διαφορετικά κεφάλαια) και απαιτούσαν την κριτική και συνθετική ικανότητα του μαθητή.

Συμπερασματικά, τα φετινά θέματα δεν πρέπει να εξέπληξαν τους σωστά προετοιμασμένους υποψήφιους αν και λόγω του μεγάλου όγκου των απαντήσεων απαιτούσαν -συν τοις άλλοις- και σωστή διαχείριση του χρόνου της εξέτασης.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Τ.

ΚΑΛΑΝΤΖΗ Β. – ΚΑΤΡΑΚΗ Μ. – ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΧΡ. – ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Ν.